

Analiz

NETANYAHU'NUN İKİ CEPHELİ SAVAŞI: ADIM ADIM LÜBNAN İŞGALİNE

Prof. Dr. Veysel AYHAN

FMSC

Forced Migration Studies Centre

www.fmstudies.org

NETANYAHU’NUN İKİ CEPHELİ SAVAŞI: ADIM ADIM LÜBNAN İŞGALİNE

Prof. Dr. Veysel Ayhan

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Öğretim Üyesi &

FM Göç Çalışmaları Direktörü

Giriş

İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu 5 Haziran 2024’de kuzeydeki yerleşim yeri Kiryat Şmona ziyaretinde yaptığı açıklamada “*Lübnan'a karşı son derece güçlü bir eylem*” hazır olduklarını ifade etti. Eylül 2024’de İsrail güçleri ilk kez Lübnan’a karşı geniş kapsamlı bir siber saldırı gerçekleştirdi. Çağrı Cihazları ve Telsizlerin patlatılması sonucu 37 kişi yaşamını yitirirken yaklaşık 3.500 kişi de yaralandı. Saldırının üzerinden günler geçmeden İsrail, Güney Lübnan başta olmak üzere Beyrut ve Beka’a yoğun hava saldırıları düzenledi. İsrail saldırılarına karşılık Hizbullah da ilk kez balistik ve orta menzilli füzelerle İsrail’i hedef aldı. İsrail’in Lübnan’ın yönelik hava saldırıları devam ederken, İsrail Genelkurmay Başkanı Herzi Halevi 25 Eylül’de yaptığı açıklamada Lübnana saldırı düzenleyen savaş uçaklarını kastederek “Üzerimizden geçen jetleri duyuyorsunuz, bütün gün vuruyoruz. Hem sizin (Lübnan'a) girişiniz ihtimaline karşı bölgeyi hazırlamak hem de Hizbullah'a darbe indirmeye devam etmek için” dedi. Hizbullah’ın doğrudan ilk kez uzun menzilli bir füze ile İsrail’in başkenti Tel Aviv’deki Mossad merkezini hedef almasına dikkat çeken Halevi, "Hizbullah bugün menzilini genişletti. Bugün ilerleyen saatlerde çok güçlü bir yanıt alacak. Devam edeceğiz, durmuyoruz ve her yerde vurmaya devam ediyoruz”¹ dedi.

1

Öte yandan AB ülkeleri ve ABD’nin içerisinde yer aldığı 12 ülke Lübnan’da İsrail ile Hizbullah arasındaki çatışma ve gerginliğin tırmanması üzerine geçici ateşkes çağrısı yaptı. Yapılan ortak açıklamada, diplomatik çözümlere imkan tanıyacak 21 günlük ateşkesin taraflarca kabul edilmesi talep edildi. Ancak İsrail’in savaş yanlısı Maliye Bakanı Bezalel Smotrich 27 Eylül’de yaptığı açıklamada Lübnan’da 21 günlük ateşkes önerisini reddettiğini açıkladı. İsrail Dışişleri Bakanı Israel Katz da sosyal medyada yaptığı açıklamada Hizbullah’la ateşkes olmayacağını altını çizdi. Nitekim Netanyahu da ateşkes karşı olduğunu ve tüm güçleriyle saldırılarını sürdüreceklerini açıkladı. İsrail’deki aşırı radikal sağ hükümet üyelerinin yaptıkları açıklamalardan anlaşıldığı üzere Tel Aviv, Gazze Savaşı’nın Kuzey Cephesinde ateşkes önerilerine kapıları kapatırken, bölgeyi sonucu ve zamanı belli olmayan ve milyonlarca sivilin ölümüne yol açacak bir savaşa sürüklemekte olduğudur.

İsrail’in Lübnan’a Askeri Müdahaleleri ve İşgalleri

İsrail, ilki 1978 ve ardından da 1982’de Lübnan’ı doğrudan işgal etti. Birinci işgal askeri olarak kısa süreli olmasına karşın 1982’e işgale zemin hazırlamıştır. 1982’deki işgali ise oldukça yıkıcı ve Lübnan ile bölge siyasetine etkisi oldukça güçlü olmuştur. İsrail’in 1978 Lübnan işgali, 1977 seçimlerinde aşırı sağcı Likud partisinin hükümeti kurma yetkisini almasının oldukça önemli etkisi olmuştur. Likud ile birlikte, Lübnan’ın işgalini destekleyen Menahem Begin de İsrail’in başbakanı oldu. Begin, 1948 öncesi dönemde terörist faaliyetleriyle öne çıkmış Yahudi paramiliter grubu Irgun’un liderliğini yapmıştı. 1978 baharında Güney Lübnan topyekün bir İsrail işgali ile karşı karşıya kaldı. Begin, 14 Mart 1978 günü 20 binden fazla asker ile kara, hava ve denizden Lübnan’ı işgal operasyonunu başlattı. Filistinli direnişçilere yönelik olduğu

¹ <https://www.iha.com.tr/haber-israil-genelkurmay-baskani-haleviden-lubnana-kara-harekati-sinyali-1188715>

ileri sürülen işgalin ilk iki gününde Lübnan topraklarının %10'u işgal altına girdi. İşgal kısa sürede "Tarihi İsrail" toprakları olarak görülen Litani nehrine kadar olan toprakları kapsamıştı.² İşgalden birkaç gün sonra BM Güvenlik Konseyi 19 Martta 425 Sayılı Kararı kabul ederek Güney Lübnan'daki işgalin sonlandırılmasını ve bölgeye uluslararası barış gücü gönderilmesini kabul etti. Kabul edilen kararda "tanınmış uluslararası sınırlar içerisinde Lübnan'ın siyasi bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve egemenliğine saygı duymak, İsrail'in acilen askeri operasyonlarını durdurması ve Lübnan topraklarından geri çekilmesi, uluslararası barış ve güvenliğin yeniden tesisine katkı sağlamak ve Merkezi otoritenin güney Lübnan topraklarına genişletilmesine yardımcı olacağı" ifade edilmişti.³ Kararın alınmasından sonra İsrail Nisan ayı içinde kuvvetlerini Lübnan'dan çekmeye başladı. İsrail askerlerinin çekilmesini takiben Birleşmiş Milletler Lübnan Geçici Görev Kuvveti (United Nations Interim Forces in Lebanon-UNIFIL) kapsamında uluslararası barış gücü birlikleri bu bölgelere yerleşmeye başladı. Fakat İsrail, Lübnan'dan askerlerini çekerken Litani'den İsrail sınırına kadar olan bölgeyi Lübnan Ordusundan atılmış Saad Haddad'a bağlı paramiliter güçlerin denetimine bırakmıştı. Böylelikle resmi olarak İsrail Litani nehrine kadar olan bölgeden çekilmişse de esasında Binbaşı Haddad güçlerine verdiği askeri, siyasi ve ekonomik destekle bölgedeki varlığını korumuştur. Milis kuvvetleri ile yerel direniş grupları arasındaki çatışmalar kesintisiz 1982 yılına kadar sürecekti. 1982'de İsrail bir kez daha ancak bu sefer 18 yıl sürecek Lübnan işgalini girişecekti.

İsrail'in 6 Haziran 1982'de Lübnan'ı işgal etmesi, Lübnan siyasi tarihinin 1975-1976 iç savaşıyla başlayan dönemini sona erdirdi. Buna rağmen uluslararası toplum işgali, İsrail'in 1975'ten itibaren Lübnan'da yaşananlara verdiği bir tepki olarak okudu. İşgal ile birlikte Güney Lübnan'da konuşlanmış olan FKÖ güçleri önce Güney Lübnan'dan ve daha sonra da Lübnan'dan çıkartılmış; Güney Lübnan'da 1979'da İsrail desteğiyle Saad Haddad tarafından ilan edilen "Özgür Lübnan Devleti" yarı özerk bir güç haline gelmiş, İran doğrudan Lübnan siyasetinin belirleyici aktörlerinden biri haline gelmiş; çatışmalardan kaynaklı önemli bir Hıristiyan nüfus ülkeyi terk etmiş; ve Hizbullah'ın askeri ve siyasi temelleri atılmıştır. 1982 işgali 1978'deki gibi Ağustos 1981 tarihinde aşırı radikal Begin hükümetinin kurulması ve Ariel Sharon'un Savunma Bakanı olmasının ardından gerçekleşmişti. Begin ve Sharon ile Netanyahu politikaları arasında herhangi bir farklılık olmadığını burada not etmekte fayda vardır.

10 Mayıs 1982'de İsrail kabinesi Lübnan'a tek taraflı bir askeri hareket kararı aldı. Genelkurmay Başkanı Eytan da ilk defa kamuoyuna ordunun Lübnan'a saldırı için hazırlandığını açıkladı. İsrail uçakları 4 ve 5 Haziran günlerinde Batı Beyrut dahil olmak üzere Lübnan'a yoğun hava saldırıları düzenledi. Hava saldırılarının ardından 6 Haziran 1982'de 90 bin kişilik İsrail kuvveti Lübnan topraklarını işgal operasyonunun birinci aşamasını başlattı. İsrail birliklerinin öncelikli hedefi her zaman ki gibi Litani nehrine kadar olan bölgeyi işgal etmektir. Operasyonu, cephenin ön kesiminde Genelkurmay Başkanı Eytan ile Savunma Bakanı Ariel Sharon idare etmekteydi. Begin hükümeti, Netanyahu'nun ifade ettiği gibi, kuzey İsrail'deki vatandaşlarının güvenliği için askeri operasyonu başlattıklarını açıklamıştı.

İsrail güçleri özellikle Güney Lübnan'da etkin bir askeri yönetim kurmuştu. Güney Lübnan'da yaşayan Şiiilerin hergün işgal yönetiminin hukuksuz ve yargısız uygulamalarıyla karşı karşıya kaldılar. İşgale karşı çıkan Şii nüfus zamanla Hizbullah örgütü altında güçlü bir direniş grubu kurdular. Direniş kısa sürede tüm Şiiilerin yanı sıra İsrail karşıtı olan diğer toplumsal grupların

² Veysel Ayhan-Özlem Tür, *Lübnan: Savaş, Barış, Direniş ve Türkiye ile İlişkiler*, Bursa: Dora Yay., Ekim 2009, s. 102-110

³ https://unifil.unmissions.org/sites/default/files/old_dnn/425.eda17afa-f25f-47e5-aad9-f83b9c690939.pdf

da desteğini arkasına aldı. Özellikle Suriye ve İran'dan sağlanan askeri, istihbaratı ve ekonomik destek direnişin İsrail'e güçlü yanıtlar vermesini sağladı. 1982-2000 arası dönemde Güney Lübnan'dan İsrail'e düzenlenen saldırıların durdurulamayışının yanısıra Güney Lübnan'daki İsrail askeri varlığına karşı sürekli saldırılarda bulunulması hem İsrail kamuoyunda hem de İsraili liderlerde çekilme yanlısı bir cephenin oluşmasına yol açmıştı. 1999 seçimlerine İşçi Partisi'nin başında katılan Ehud Barak'ın seçim vaadi Güney Lübnan'dan çekilmektir ve Filistin'de barışı sağlamak vardı. Öte yandan dönemin Başkanı ve Likud Partisi lideri Netanyahu ise işgali desteklemekteydi. Seçimleri Ehud Barak'ın kazanmasının ardından Başbakanlık koltuğuna oturan Barak, İsrail askerlerinin Temmuz ayı (2000) içinde Güney Lübnan topraklarından tek taraflı olarak çekileceğini açıkladı. İsrail'e yönelik Güney Lübnan'dan kaynaklanan güvenlik sorununun artması sonucu, 24 Mayıs'da İsrail Güney Lübnan topraklarından ön koşulsuz çekildi. 18 yıl süren Güney Lübnan işgalini sırasında Hizbullah hem taktik ve istihbarat hem de operasyonel alanda İsrail'e karşı önemli bir üstünlük kurmayı başarmıştı.⁴ Hizbullah ise geri çekilmeyi bir zafer olarak sunmuş ve direnişin, İsrail'in işgali altındaki Şebaa Çiftliklerinden çekilmesini sağlayana kadar da devam edeceğini açıklamıştı.

2000'de İsrail'in Lübnan'dan çekilmesi İsrail-Lübnan sınırına istikrar kazandırmamıştı. 9 Temmuz 2006'da İsrail'in Gazze'de sivilleri hedef alması üzerine 12 Temmuzda Hizbullah güçleri de sınırı geçerek İsrail askerine bir saldırı gerçekleştirdi. Saldırıda 8 asker öldürüldü ve 2 asker de esir alındı. İsrail'in karşı saldırısında da 5 asker öldü. Bu gelişmeler üzerine İsrail, Lübnan'a geniş çaplı askeri operasyon kararı aldı. Hava, kara ve denizden yapılan saldırılar sonucunda 1000'e yakın Lübnanlı sivil hayatını kaybetti. Ayrıca köprüler, barajlar, elektrik santrallerinin de içerisinde yer aldığı yüzlerce alt yapı yok edildi. Çatışmalar 14 Ağustos 2006 tarihine kadar sürdü. 11 Ağustos 2006'da BMGK'nin ateşkesi içeren 1701 sayılı kararının⁵ taraflarca kabul etmesi sonucu 14 Ağustos'da ateşkes hayata geçti. BM kararının kabul edilmesi sonrası İsrail askerleri işgal altında tutukları Litani nehrine kadar olan bölgeden çekildi.

İsrail sağı ise dönemin Başbakanı Olmert'i Hizbullah'ın askeri ve lojistik kapasitesini yok etme amacına gerçekleştirmemek ve Lübnan'dan askeri kayıplar vererek çıkmakla suçlamıştı. Olmert'i eleştirenlerin başında ise Knesset'teki muhalefet lideri Benyamin Netanyahu gelmekteydi. Hükümeti zayıflık göstermekle suçlayan Netanyahu'nun ateşkese karşı çıkan isimlerin başında gelmekteydi. Dolayısıyla caydırıcı bir durum ortaya çıkmadığı takdirde (özellikle ABD'nin dışında caydırıcı bir güç olmadığını not etmek gerekir) dönemin muhalefet lideri, bugünün Başbakanı olan Netanyahu'nun uzun dönemli bir işgal ve ilhak ile sonuçlanacak Lübnan savaşına giden süreci başlattığı ileri sürülebilir.

Gazze Savaşının Kuzey Cephesi: İsrail'in İki Cephe Savaşı

7 Ekim 2023'de başlayan Gazze Savaşı ile birlikte İsrail'in kuzey cephesi de askeri olarak hareketlenmeye başlamıştı. 8 Ekim 2023'te İsrail'in Gazze'ye yönelik düzenlediği saldırıların ardından Hizbullah'da İsrail işgali altındaki Şebaa Çiftlikleri'ndeki İsrail güçlerine karşı saldırı gerçekleştirdi. Şebaa Çiftlikleri Lübnan'ın üzerinde hak iddia ettiği topraklar olup 1967'den beri İsrail işgali altında olan bir bölgedir. İsrail de sınırdaki Hizbullah birliklerine hava

⁴ Lübnan iç savaşı ve İsrail işgali ile ilgili bkz., Veysel Ayhan-Özlem Tür, *Lübnan: Savaş, Barış, Direniş ve Türkiye ile İlişkiler*, Bursa: Dora Yay., Ekim 2009

⁵ <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n06/465/03/pdf/n0646503.pdf>

saldırıları düzenledi. Böylelikle Gazze Savaşı ile birlikte İsrail'in kuzey sınırlarında da ilk çatışmalar yaşanmaya başladı. Hamas'a desteğini birkez daha açıklayan Hizbullah. İsrail'in hava saldırılarına cevap olarak kuzeydeki yerleşim birimlerine daha yoğun füze ve insansız hava araçları ile saldırılarda bulundu.

Güney Lübnan'da ateşkesi gözlemleyen UNIFIL tarafından 21 Ekim (2023)-20 Şubat (2024) tarihleri arasında gerçekleştirilen karşılıklı saldırılara yönelik hazırlanan raporda Lübnan-İsrail sınırı boyunca her iki yönde atılan 8.918 atışlı sınır ihlalin olduğu kayıt altına alınmıştı. Bu saldırılardan 7.948'i İsrail tarafından 978'i ise Lübnan tarafından gerçekleştirilmişti. Raporda tespit edilen saldırıların çoğunun topçu ve havan topları tarafından gerçekleştirildiği tespit edilmişti. UNIFIL ayrıca havadan karaya füzeler, tank mermileri, taşınabilir tanksavar füzeleri ve hafif silahlarla karşılıklı saldırıların gerçekleştirildiğini rapor etmişti. 21 Şubat-20 Haziran arasında UNIFIL tarafından hazırlanan bir diğer raporda karşılıklı saldırı sayısı 4.572 olarak kaydedildi. 1.540 saldırının Lübnan'dan İsrail'e, 3.032'in de İsrail'den Lübnan'a yönelik yapıldığı raporlandı. ⁶ Öte yandan 13 Haziran'da (2024) Hizbullah da İsrail'e yönelik 2.125 askeri operasyonun gerçekleştiğini iddiası raporda yer aldı. UNIFIL raporlarına istinaden İsrail tarafının da 5.000'in üstünde askeri operasyon gerçekleştirdiği dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Ekim 2023-Haziran 2024 arası dönemde sınır bölgesinde düşük yoğunlu çatışmaların yaşandığı ve her iki tarafında yoğun çatışmalara yol açacak saldırılardan sakındığı dikkat çekmektedir. Bununla birlikte çatışmalardan kaynaklı sınırın her iki yakasında yaklaşık 200 bin insan iç taraflara göç etmek zorunda kalmıştı. İsrail tarafı Gazze Cephesinde kısmi üstünlük sağlanması, kuzeyde yaşanan iç göçü geri döndürmek ve devam eden saldırılardan kaynaklı Haziran ayından itibaren güçlerini Kuzey sınırına yöneltmeye başlamıştı.

4

Haziran ayında İsrail Ordu Radyosu, İsrail hükümetinin Lübnan cephesinin güçlendirilmesine ve olası Lübnan savaşına yönelik 50.000 yedek askerin göreve çağrılmasını onayladı. İsrail Ordusu Lübnan'la "olası" bir çatışmaya hazırlık amacıyla aktif yedek asker sayısını ise 300.000'den 350.000'e çıkarma kararı aldı.⁷ Eylül ayında İsrail ordusunda yer alan 98. Paraşütçüler Tümenine bağlı birlikler Lübnan sınırına kaydırıldı. İsrail Savunma Kuvvetleri 98. Paraşütçüler Tümeni Merkezi Bölge Komutanlığına bağlı olup Gazze Savaşında aktif görev aldı. Tümen içerisinde İsrail Savunma Kuvvetleri'ndeki seçkin bir piyade tugayı olan 35. Paraşütçüler Tugayı ile 89. Komando Tugayı, 55. Paraşütçüler Tugayı, 551'inci Paraşütçüler Tugayı, 7298 "Yanmam" Havadan Uçaksavar Birimi ve bir tümen sinyal taburu bulunmaktadır.⁸

Temmuz ve Ağustos aylarında İsrail özellikle Hizbullah liderleri başta olmak üzere Güney Lübnan ve Beyrut'ta hava saldırıları düzenledi. 31 Temmuz'da Lübnan'ın başkenti Beyrut'ta düzenlenen İsrail saldırısında Hizbullah'ın üst düzey komutanlarından Fuad Şükür yaşamını yitirdi. 17 ve 18 Eylül'de ise ilk kez İsrail tarafından içerisinde kadın ve çocukların da yer aldığı yaklaşık 3500 kişiyi hedef alan siber saldırılar gerçekleştirildi. 17 Eylül tarihinde çağrı cihazı kullanan Hizbullah üyeleri ve ailelerini hedef alan birinci siber saldırılarda 12 kişi yaşamını yitirirken 200 ağır olmak üzere yaklaşık 2800 kişide yaralandı. İlk saldırıdan bir gün sonra ise gerçekleştirilen ikinci saldırıda telsizlerin patlatılması sonucu 25 kişi yaşamını yitirirken yaklaşık 600 kişi de yaralandı. Hizbullah lideri Hasan Nasrallah 19 Eylülde yayınladığı

⁶ <https://documents.un.org/doc/undoc/gen/n24/193/80/pdf/n2419380.pdf>

⁷ <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/israel-prepared-for-an-extremely-powerful-action-in-north-against-lebanon-netanyahu/3240803>

⁸ <https://armyrecognition.com/news/army-news/2018/israel-idf-to-hold-largest-paratroop-drop-in-years>

konuşmasında bunun açık bir savaş ilanı olduğu ve İsrail'in cezalandırılacağını açıkladı. Nasrallah'ın açıklamasından saatler sonra İsrail Beyrut'ta düzenlediği hava saldırısında aralarında Hizbullah'ın üst düzey askeri komutanlarından İbrahim Akil'in de olduğu 14 kişi yaşamını yitirdi. Lübnan Sağlık Bakanlığı saldırıda 9'u ağır olmak üzere 66 kişinin yaralandığını açıkladı.⁹

İsrail'in 24 ve 25 Eylül'de ise İsrail en ağır havq saldırılarından birini gerçekleştirdi. İsrail'in Güney Lübnan'a düzenlediği hava saldırısında 560 kişi yaşamını yitirirken binlerce kişi de yaralandı. Saldırının ardından yaklaşık binlerce kişi Güney Lübnan'ı terk etti. Söz konusu saldırılara cevap olarak Hizbullah'da ilke kez Tel Aviv'de yer alan Mossad istihbarat teşkilatı merkezini Kader 1 balistik füzesi ile vurdu.¹⁰ Saldırıların yoğunluğunun ve kullanılan silahların değişmesi çatışmanın bölgesel bir savaşa evrilmesi kaygılarını artırdı. Nitekim söz konusu saldırıdan saatler sonra kuzey cephesindeki askerlere bir konuşma yapan İsrail Genelkurmay Başkanı da Lübnan'ı işgal etmeye hazırladıklarını ifade etti.

23-24 Eylül arası İsrail 1.200'den fazla hava saldırısı düzenledi. Lübnan Sağlık Bakanlığı saldırılarda 50'si çocuk, 94 kadın ve iki UNHCR personeli olmak üzere 558'den fazla kişinin öldüğünü ve 1.835 kişinin de yaralandığını açıkladı. Saldırlardan dolayı toplam yaklaşık 120 bin kişi de zorunlu olarak Güney Lübnan'ı terk etti.¹¹ Düşük yoğunluklu çatışmalar Eylül 2024'de yerini yoğun çatışmalara bırakmıştı. Çatışmaların bir kez daha Lübnan'ın İsrail işgaliyle karşı karşıya kalmasına yol açabilirdi. Ancak bu kez Hizbullah'ın yanı sıra Irak ve Yemen'deki Şii milislerin de doğrudan savaşa taraf olduğu dikkat çekmektedir. Nitekim 27 Eylül'de İsrail medyası Yemen'den gönderilen bir balistik füzenin Tel Aviv'i hedef aldığını açıklamıştı. Saldırıda yaklaşık 2 milyon İsraili sığınaklara sığınırken yaklaşık 20 kişinin de yaralandığı ileri sürülmektedir. Yemen'deki Ensarullah lideri Abdülmelik el-Husi 26 Eylül'de yaptığı bir konuşmada, İsrail'in Lübnan'a yönelik saldırılarını kınamış ve Hizbullah'a destekleyeceklerini açıklamıştı.¹²

Toparlayacak olursak Gazze Savaşı ile başlayan İsrail-Hizbullah çatışmaları son saldırılarla İsrail'in Lübnan'ın işgaline giden süreci hızlandırdı. Dışarıdan özellikle ABD tarafından caydırıcı bir müdahale veya uluslararası ve bölgesel konjektürde radikal bir değişim olmadığı takdirde İsrail'in Lübnan işgalinin kaçınılmaz olduğu ifade edilebilir. Ancak çatışmaların, uzun dönemli bir işgal mi? Lübnan topraklarının bir kısmının ilhak edilmesi mi? İran'ın da içerisinde yer aldığı bölgesel bir savaş mı? yada kısa süreli bir askeri müdahaleyi kapsayacağını öngörmek oldukça güçtür. Bununla birlikte İsrail'deki radikal sağcı hükümetinin söylemlerine ve hedeflerine bakıldığında, müdahalenin uzun süreli bir işgalin yanı sıra bölgede ciddi politik, demokratik ve askeri yapı değişikliklerini hedeflediği ileri sürülebilir.

⁹ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/israil-in-beyrut-taki-saldirisinda-14-kisi-oldu/3335929>

¹⁰ <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hizbullah-komutanlarinin-oldurulmesine-cevap-olarak-tel-avivdeki-mossad-karargahina-fuze-attigini-acikladi/3340704>

¹¹ <https://reliefweb.int/report/lebanon/lebanon-humanitarian-flash-update-escalation-hostilities-24-september-2024>

¹² <https://nournews.ir/en/news/191103/Yemeni-ballistic-missile-targets-areas-near-Tel-Aviv-Israeli-media>

Netanyahu'nun Lübnan Savaş Stratejisi: Hedef, Kapsam ve Amaç Üzerine Bir Değerlendirme

Netanyahu'nun Lübnan politikasını anlamak için 1999 seçimleri ve 2006 Lübnan Savaşına tekrar atıf yapmakta yarar vardır. 1999 seçimlerinde Likud lideri olarak seçime katılan Netanyahu'nun seçim kampanyası Lübnan ve Filistin'deki askeri varlığını korumak vardı. Netanyahu, seçim kampanyasında kuzey sınırını korumak amacıyla Lübnan'daki askeri varlığın sürdürülmesini savundu.¹³ Ehud Barak ise seçimleri kazanması durumunda 1 yıl içinde Lübnan'dan askerleri çekeceğini ilan etmişti. Nitekim Barak seçimleri kazandıktan sonra Netanyahu'nun itirazlarına rağmen Lübnan işgalini sonlandırmıştı. Benze şekilde 2006 Lübnan Savaşı'nda da Olmert savaşın bir ateşkesle sonuçlanmasını savunurken Netanyahu buna karşı çıkmış ve savaşın Hizbullah'un askeri ve siyasi kapasitesinin yok edilene kadar sürmesini savunmuştu. Ateşkes anlaşmasının kabul edilmesini de eleştiren Netanyahu, Olmert hükümeti İsrail Devletini zayıflatmakla suçlamıştı. Dolayısıyla son 25 yıldır Netanyahu'nun Lübnan politikasına bakıldığında uzun süreli bir savaştan yana olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

Netanyahu aralarında ABD, Fransa ve İngiltere'nin olduğu uluslararası toplumun acil ateşkes çağrılarına rağmen Lübnan'a yönelik saldırılarını sürdürmektedir. Netanyahu nihai amaçının Hizbullah'ın askeri kapasitesini yok etmek olduğunu ifade etmesine rağmen, saldırılarda sivil asker ayrımı yapmadığı, Lübnan alt yapısını hedef alan saldırılar yaptığı ve özellikle Güney Lübnan'da yaşayan Şiileri bölgeden çıkartmaya yönelik planları askeri güçle hayata geçirdiği dikkat çekmektedir. Bu bağlamda hem Netanyahu hükümetinin yapısı (aşırı radikal sağ koalisyonu) hem de uluslararası sistemde çaydıcılığın zayıf olması (Batı desteği, BM'nin etkisiz kalması, Amerikan seçimleri, Rusya-Ukrayna Savaşı vs) İsrail'in uzun dönemli bir işgalin ötesinde amaçlara sahip olabileceği ihtimalini gündeme getirmiştir.

Bu bağlamda aşırı radikal Netanyahu hükümetinin olası hedeflerini şu şekilde irdelemekte fayda vardır;

- 1- Netanyahu hükümeti Lübnan'ın en önemli su kaynağı olan Litani nehrine kadar olan bölgede uzun dönemli bir işgal yönetimi kurmayı amaçlıyor olabilir. Litani nehri İsrail-Lübnan sınırına 30 kilometre uzaklıkta ve Hizbullah'ın en güçlü olduğu Sur şehrini içine almaktadır. Litani nehri su kaynakları Yahudiler için Filistin'de bir yurt kurma projesinin parçası olarak değerlendirilmişti. Dünya Siyonist Örgütü'nün başkanı ve daha sonra İsrail'in ilk Cumhurbaşkanı olan Weizman, 1919'da İngiltere Başbakanı David Lloyd George'a yazdığı bir mektupta kurulacak Yahudi yurdunun kuzey sınırlarının Litani nehrini içine alması talep etmişti. İsrail'in kuzey sınırlarının Litani nehrine kadar genişletilmesi amacı Moshe Dayan, David Ben Gurion ve Ariel Shoran tarafından da talep edilmekteydi.¹⁴ Nitekim, ilki 1978'de, ardından 1982'de ve en son 2006'da Litani nehrine kadar olan bölgeyi İsrail güçleri işgal etmiş; ancak daha sonra çekilmek zorunda kalmıştı. Aynı siyasi geleneğin devamı olan halı hazırdaki İsrail yönetiminin hedefleri arasında Litani nehrini içine alan toprakların işgal ve daha sonra ilhak edilmesi olduğu tartışılabilir.
- 2- İsrail hükümet yetkilileri yaptıkları tüm açıklamalarda amaçlarının Hizbullah'ın askeri ve siyasi kapasitesi yok etmek olduğunu ifade etmektedirler. Ancak bu durum Beyrut dahil tüm Lübnan topraklarının işgal edilmesi ile ancak gerçekleşebilir. Bu durumda

¹³ https://ciaotest.cc.columbia.edu/olj/sa/sa_99naf02.html

¹⁴ <https://www.aljazeera.com/news/2009/8/12/israel-in-lebanon>

İsrail'in temel amacının tüm Lübnan topraklarında bir işgal yönetimi kurmak olduğu ileri sürülebilir. Olası kara operasyonu yüzbinlerce sivilin öldürülmesi ve milyonlarca insanın da göç etmesine yol açacağını açıklar.

- 3- İsrail kapsamlı bir kara operasyonu ile ilk etapta Güney Lübnan'daki Şii nüfusun bölgeden zorla göç etmesine amaçlıyor olabilir. Hava ve kara operasyonu sonucu yüzbinlerce insanın Güney Lübnan'dan göç edeceği açıktır. Göç eden bölgelerde İsrail'in askeri, idari ve siyasi bir işgal yönetimi kurması mümkündür. Ardından 1979'da olduğu gibi kendisine yakın bazı milis kuvvetlerinin bölgeye kaydırılması ve veya Yahudi yerleşimcilerin bölgeye yerleştirilmesi de planlar arasında olabilir.
- 4- İsrail açıkladığı bir diğer amaç ise Hizbullah'ın silahsızlandırılması sağlamak ve Lübnan Ordusunun ülkede tek silahlı güç olmasını sağlamak olduğu ifade edilmektedir. İsrail'in yıllardır temel hedefleri arasında Hizbullah'ın silahsızlandırılması gelmektedir. Dolayısıyla geniş çaplı bir kara operasyonu sonrası imzalanacak herhangi bir anlaşmada bunu ön şart olarak dayatacağı açıktır. Ancak Lübnan Ordusunun, kendi içerisinde parçalı bir yapıya sahip olduğu, dini ve mezhebi bölünmüşlüğüne Orduda en üst seviye olduğu dikkate alındığında halı hazırda yapıları ile Lübnan Ordusunun ülkenin birliğini sağlamaktan uzak olduğu açıktır. Ayrıca Ordunun tek taraflı Güney Lübnan'da etkin olma girişimi ülkede yeni bir iç savaşın yaşanmasına yol açacağı da açıktır.
- 5- İsrail hükümeti üyeleri Hizbullah'ın lider kadrolarını askeri yöntemlerle tasfiye etmek ve geri kalan lider kadronun da Lübnan'dan sürgün edilmesini sağlamak amacıyla olduğunu açıklamalarında yer vermektedir. Geniş kapsamlı bir kara, hava ve deniz operasyonunun ileri sürülen nokta operasyonları açıklamada yetersiz kalacağı açıktır. Geniş kapsamlı bir işgal ile başta Şiiler olmak üzere İsrail karşı tüm toplumsal gruplar ve liderler kadroların Lübnan'dan çıkartılmasına yönelik olabileceği ileri sürülebilir.
- 6- İran'ı savaşın içerisine çekerek Batı güçleri ile birlikte İran'a karşı ortak bir askeri operasyon gerçekleştirmekte amaçlar arasında olabilir. İran'a karşı askeri operasyon yıllardır İsrail tarafından talep edilmektedir. Ancak Batı desteği olmadan sözkonusu operasyonu tek başına düzenlemesi oldukça güçtür. Bundan dolayı Lübnan işgali ile eş zamanlı olarak İran'a da Batı güçleri ile birlikte müdahale edilmesi amaçlar arasında olabilir.
- 7- Netanyahu hükümetinin bir diğer hedefinin İsrail devletinin sınırlarını Gazze'de Mısır sınırı ve kuzeyde de Litani nehrini içine alacak şekilde genişletmek olabilir.
- 8- İsrail kapsamlı bir işgal ile birlikte Lübnan'da Hizbullah karşıtı olan dini ve mezhebi grupları İsrail'le ortak bir paydada birleştirmeyi hedefleyebilir.
- 9- İsrail her ne kadar doğrudan Şam'daki rejimi hedef almasa da Şam'ın savaşa müdahil olması durumunda Suriye'de rejim değişikliğini güç ile gerçekleştirmeye yönelebilir.
- 10- İsrail hükümeti, Lübnan, Yemen ve Irak'da Şii milis kuvvetlerine müdahaleyi bölgedeki geleneksel Sünni rejimlerle güçlü bir ittifaka dönüştürmeyi amaçlıyor olabilir.

Analiz

NETANYAHU'NUN İKİ CEPHELİ SAVAŞI: ADIM ADIM LÜBNAN İŞGALİNE

Prof. Dr. Veysel AYHAN

FMSC

Forced Migration Studies Centre

www.fmstudies.org